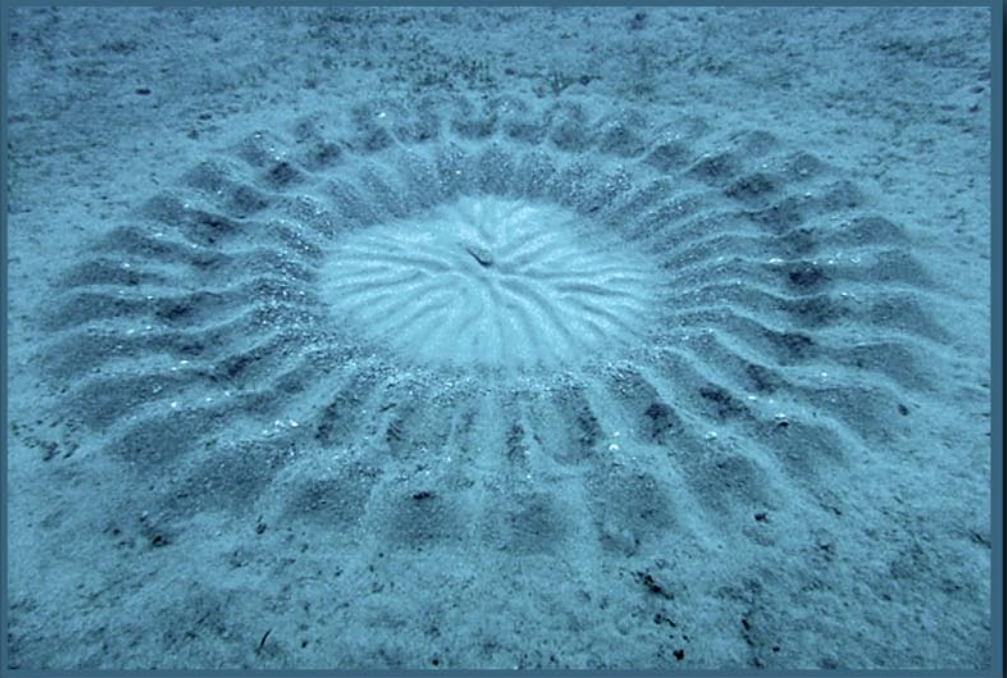

**Jatulintarhat, mandalat
labyrintit ja ruusuikkunat**

sekä

**pienen pallokalan
ihmeellinen kutualusta**

Jatulintarhat, labyrintit ja mandalat

Nauvon ja Pyhtään Mustaviirin jatulintarhat

Vanhimmat säilyneet kivikehät tai labyrintit löytyvät Intiasta. Ne lienevät jopa 5000 vuoden ikäisiä. Perinteinen kivirakennelma koostuu seitsemästä kehästä. Ulommaisessa on sisääntuloaukko, josta pääsee kulkemaan spiraalimaisen rakennelman keskukseen.

Lienee mahdotonta päätellä varmasti, mistä rakennelman alkuperäinen idea ja malli ovat peräisin? Konkreettisen maailman suurin malli löytyisi spiraalimaisesta linnunradasta, mutta toki pienissäkin puitteissa – kuten kukkakaalissa - esiintyy spiraalimaisia kehiä.

Linnunrata ja kukkakaali

Jatulintarhan seitsemän kehää voisivat kuvata seitsemää mahdollista tajunnallisen olemisen tasoa, joilla ihmisen eri olemuspuolet voivat toimia (tosin yleensä itsetiedottomasti) ja kehittyä, kunnes koko ihmisuus yhden-

tyy ja palaa tietoisena alkuperäänsä - ydinkeskukseen. Uloin kehä kuvaisi silloin ihmisen (samoin koko luonnon) aineellista, sisemmät psyykkistä ja sielullista, sisimmät henkistä tajunnan tilaa ja olemusta.

Rakennelma kokonaisuutena kuvanee ilmennyttä maailmaa, joka on 13.2 miljardia vuotta sitten saanut alkunsa keskuksesta – nykytieteen mukaan kuuman plasmapallon räjähdyksestä.

Suomen rannikolta löytyvien jatulintarhojen kaltaisia kivikehiä esiintyy mm. Ruotsissa, Virossa, Norjassa, Kuolan niemimaalla ja Vienan meren rannalla. Niitä on Suomessa nimitetty jättiläisen teiksi tai poluiksi sekä Laiskan-Jaakon ringeiksi. Toisaalla ne ovat saaneet sellaisia nimityksiä kuin Trelleborg, Trinneborgs slott, Trondheim, Jungfrudans, Trojaborg ja Rundborg.

Nimityksiin liitetty ”linna-sana” on sikäli erikoinen, että rakennelmat ovat aivan liian matalia suojatakseen miltään fyysiseltä vaaralta. Suojaava merkitys liittyyneen siten pikemminkin jonkinlaisiin ”psyykkisiin voimakenttiin”.

Viimeisimmät suomalaiset kivikehät ovat peräisin 1800-luvulta. Valitettavasti kansan parissa ei ole säilynyt perimätietoa niiden todellisesta tai uskotellusta tarkoituksesta. Saattaa olla niinkin, etteivät perinnettä kantavat halua tuoda tietoaan julki nykyisen skeptisen asenneilmaston vallitessa.

Pohjoismaissa ovat myöhemmät sukupolvet ajatelleet rakennelmien tuottavan kalaonnea (koska niitä esiintyy eniten rannikoilla), mutta muitakin näkemyksiä toki löytyy. Ruotsissa näihin kehiin liitetään ”neitsyttanssi”, jossa morsian on seisonut kuvion keskustassa ja sulhanen kiertänyt kehiä. Heidän välilleen on viritetty nyöri, joka ei liikkeen aikana saanut koskettaa maata. Maallisen kosketuksen estämiseksi morsian kietoi nyöriä itsensä ympäri sitä mukaa kuin sulhanen lähestyi häntä.

Ruotsalainen näkemys voidaan tietenkin tulkita pelkäksi hedelmällisyysriitiksi, mutta syvimmillään se saattaisi kuvata ihmisen paluuta takaisin alkuperäiseen, puhtaasti henkiseen keskukseensa tai olemukseensa. Tämä sisin olemus voisi jopa, morsiamen langan avulla, sisäisesti ja salaisesti ohjailla paluuta. Menestyksellisen etenemisen edellytyksenä lienee se, ettei ihminen anna mielensä takertua maallisiin asioihin (eli hän pitää nyörin irti maasta).

Morsiamen ympärille kerääntyvä lanka voisi kuvata myös kehillä kulkevan sulhasen elämäkokemusten myötä sisäisen olemuksen sulatettavaksi kulkeutuvia ”hedelmiä”, yksilön ”sielullisia ominaisuuksia”.

Kuvaus on periaatteessa aivan sama kuin kristillisessä morsiusmystiikassa ja taivaallisten häiden valmistel

Labyrintit

Castlewella Peace Mazen, Luccan katedraalin ja Sipoon kirkon labyrintit

Hyvin lähellä jatulintarhaa ovat ns. labyrintit, joiden ajateltiin esihistoriallisina aikoina olleen pahansuopien henkien ansoja tai rituaalitanssien polkuja. Kreikkalaisessa mytologiassa on myös ruotsalaista ”neitsyttanssia” muistuttava myytti kuningatar Ariadnesta, joka pelasti rakastamansa Theseuksen Daidaloksen rakentamasta labyrintista lankakerän avulla sen jälkeen, kun tämä oli surmannut Minotauruksen.

Daidaloksen labyrinti

Keskiajalla niiden symbolinen merkitys ymmärrettiin hyvin samanlaiseksi kuin jatulintarhojen. Ne kuvasivat ihmisen paluuta Jumalansa luokse eli yksilöllistä pyhiinvaellusta. Labyrintissä löytyy usein polku siitä pois, kun taas jatulintarha johtaa pääsääntöisesti umpikujaan. Tämä ero saattaa olla puhtaasti tulkinnallinen, niin että labyrintissa sieltä pois johtanut vaellus tarkoittaa irti pääsemistä rajallisuudesta, jatulintarhassa tuo vapautuminen tapahtuu silloin kun saavutaan keskukseen.

Mandalat

Mandala tarkoittaa ympyrää, keskusta tai yhteyttä – joista varmaan viimeinen on tärkein, koska se kuvaa pyrkimistä alkuperäiseen yhteyteen. Kuviolla symboloidaan maailmankaikkeutta, ihmispsykyttä ja valaistumisen eri puolia. Niitä laativat yhä etenkin buddhalaiset ja hindut. Mandalat olivat myös Amerikan intiaanien käytössä. Mandalan keskellä on yleensä elämäkukka, kaiken ilmennyksen alku.

Kolme mandalaa

Selvästi mandalan kaltaisia, todennäköisesti samaan ajatusperinteeseen liittyviä kuvioita esiintyy yleisesti myös roomaanisten ja goottilaisten kirkkojen ruusuikkunoissa.

Itämaisessä uskonnonharjoituksessa mandalaa käytetään mietiskelyn johdattimena. Se on valaistumisen eli ylhäältä syntymisen symboli.

Hiekasta tehtävät, usein lyhytkestoiset mandalat symboloivat muodollisen elämän pysymättämyyttä.

Pallokalan kutupaikka, mandala ja ruusuikkuna

Yksi luonnon erikoisimmista rakennelmista lienee pienen pallokalan meren pohjaan rintaevillään rakentama kutukehä. Se näyttää itämaiselta hiekkamandalalta, jossa on kaksi kahdenkymmenen neljän puolan jakamaa hiekkakehää ja aaltokuvioitu keskus. Saadessaan parin kala tasoittaa huolellisesti keskustan kutemisen alustaksi.

Tämä kehä toimii konkreettisesti sekä hedelmällisyysriittinä että ”kalaonnen tuojana”, koska siitä ja sen hoidosta riippuu seuraavan kalapolven tulevaisuus.

Olisi erikoista, jos palkokala tekisi tämän hienon rakennelman ainoastaan rakennustaitonsa osoittamiseksi, houkutelakseen naaraita. Kalojen toimia ei liioin voitane luokitella taikauskon piiriin kuuluviksi.

Tuskinpa ihmisetkään ovat rakennelleet keveitä tai suunnattoman raskaita kivikehiiä ainoastaan hovin vuoksi tai pariutumisen edistämiseksi – jokin toisenlainenkin hyötynäkökohta on täytynyt ainakin alun perin löytyä näiden ihmisen tai pienen palkokalan rakentamien muotojen takaa.

Alla oleva kuvasarja näyttää, kuinka hämmästyttävän lähellä pienen palkokalan ”arkkitehtuuri” on itämaisen mandalan ja länsimaisen ruusuikkunan rakennetta.

